

Polecenia podsumowujące

1. Scharakteryzuj przemiany, jakie zaszły w przemyśle Europy Zachodniej i Środkowo-Wschodniej w XIX w. Wskaż podobieństwa i różnice.
2. Wymień najważniejsze wynalazki ery rewolucji przemysłowej.
3. Omów społeczno-gospodarcze konsekwencje rewolucji przemysłowej.

Rewolucja przemysłowa i rewolucja agrarna

Początek rewolucji przemysłowej w XVIII w. w Wielkiej Brytanii, stamtąd rozprzestrzenienie się na Europę Zachodnią i Stany Zjednoczone.

Rewolucja przemysłowa – przejście od produkcji ręcznej do produkcji maszynowej.

Pojawienie się nowych wynalazków przyspieszających proces produkcji (maszyna parowa Watta).

Triumf wolnego rynku.

Wzrost znaczenia banków (rodzina Rothschildów).

Rewolucja agrarna – przemiany w rolnictwie: pojawienie się nowych maszyn rolniczych, płodozmian.

Uprawa roślin motylkowych (koniczyna, łubin, lucerna) oraz na masową skalę ziemniaków.

Poprawa mięsności i mleczności bydła oraz trzody w wyniku selekcji sztuk rozplodowych.

Rozwój przemysłu przetwórczego – powstawanie rzeźni, mleczarni, browarów, cukrowni, młynów parowych.

Era pary

Zastosowanie maszyny parowej w przemyśle przetwórczym i włókienniczym.

Wykorzystanie węgla kamiennego do produkcji energii cieplnej i wzrost liczby kopalń w Europie.

Kraje rozwijające się najprężniej dzięki rewolucji przemysłowej: Wielka Brytania, USA, Prusy, Francja, Niderlandy.

Największy rozwój przemysłowy w Europie Środkowo-Wschodniej i na Bałkanach.

Przemiany w komunikacji

1807 – pierwszy rejs parowca skonstruowanego przez Roberta Fultona.

1825 – skonstruowanie parowozu przez George'a Stephensona, powstanie pierwszej linii kolejowej w Wielkiej Brytanii.

Rozwój sieci kolejowej w Europie i Ameryce Północnej – szybsze podróżowanie, zwiększenie tonażu przewożonych towarów.

1837 – wynalezienie telegrafu przez Samuela Morse'a.

Urbanizacja i przemiany społeczne

Proces urbanizacji (umiastowienia) – przenoszenie się mieszkańców wsi do miast, wzrost znaczenia miast.

Najsilniejszy proces urbanizacyjny w Europie Zachodniej, największy – w Europie Wschodniej, obu Amerykach i Azji.

Pojawienie się nowego modelu społeczeństwa – społeczeństwa ery industrialnej (przemysłowej).

Nowe grupy społeczne: burżuazja, klasa średnia (przedstawiciele wolnych zawodów), drobnomieszczaństwo, inteligencja, proletariąt.

Polecane publikacje

M. Kopczyński, *Ludzie i technika. Szkice z dziejów cywilizacji przemysłowej*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza „Mówią Wieki”, 2009.

K. Nowak, *Dzieci rewolucji przemysłowej. Kto naprawdę zbudował współczesny świat*, Kraków: Znak Horyzont, 2019.

